GIMTOJI ŠALIS

PAYS NATAL

Périodique lithuanien bimensuel

8

Liège — 30. 4. 1950

GIMTOJI ŠALIS

IV Metai 1950 m. balandžio 30 d. Nr. 8 (61)

2

M A R I J O S Ž E M E

P e n k t a d a l i s L i e t u v o s m a l d y k l ų M a r i j o s g a r b e i

P r o f . S t . Y l a

MARIJOS GARBĖ LIETUVOJE

Ne vienas Popiežius, kaip ir Lietuvoj lankęsis Pijus XI, mūsų žemę yra pavadinę Terra Mariana - Marijos Žemė. Kodėl? Pati krikščionybės pradžia Lietuvoje yra paženklinta Marijos garbės ženklais. Vytautas Didysis, kurs Lietuvą pakrikštijo, pats pirmasis pasidaré ypatingas Marijos garbintojas. Kiek bažnyčių, jo statytų, yra pašvęsta Marijai! Dvi iš jų - Kaune ir Naugardėlyje - jis pastatė po apžado, padaryto pralaimėjus kovą ties Vorksla su totorais. Į kiekvieną karo žygį jis imdavo su savim Marijos paveikslą, dovanotą jam Konstantinopolio imperatoriaus. Savo vainikavimo - Lietuvos karalystės gimimo - dieną paskyré Marijos gimimo šventėj (rugs. 8), o kai šitai nepavyko, perkėlė į kitą Marijos šventę - gruodžio 8. - Kitas gediminaitis, Kazimieras Šventasis, yra žinomas, kaip ypatingas Marijos garbintojas. Kūré jis jai giesmes, giedojo jos garbei skirtas valandas, šeštandieniais - Marijos dienomis pasninkavo, studijavo Šv. Bernardo - Marijos garbintojo raštus. Štai mūsų šventojo mėgiamoji giesmė.

AUSK Marijai giesmės giją
Mano siela nerami.
Skelbk gerumą, prakilnumą
Ilgesinga širdimi.
O Mergaitė, tavo kraitis -
Nekaltybė nuostabi:
Mum žavėtis ir gérėtis
Leisk per amžius Tavimi.

SUSIMĄSTĘ, nešam naštą
Savo nuodėmės didžios, -
Tu Šventoji, Nekaltoji
Gelbėk, meldžiame, iš jos!
Varge gimę, mes nežinom
Priebėgos, kaip Tu, kitos:
Rojaus vartuose užtarki
Vaikus tėviškės šviesios.

TAVO grožis mum kaip rožė,
Kaip lelija nekalta.
Tavo garbei jieškom vardo
Neištarto niekada,
Ir maldaujam, nepaliaujam
Širdimi vis alkana:
Leisk išvysti Karalystėj
Meile spindinčią Tave.

Iš Lietuvos didikų daugelis Marijai pastatė mūsų žemėje bažnyčių ir jas išpuošė gražiausiais jos paveikslais. Lietuvos kancleris Kristupas Pacas davė mums vieną gražiausių Marijos šventovių Pažaislyje. Jau vien bažnyčių titulo statistika daug pasako: visas penktadalis Lietuvos bažnyčių yra skirtos Marijai. - Mūsų

liaudies meilė Marijai matyti iš įvairių religinių drožinių koplytėlėse ir kryžiuose. Nėra namų, kur nebūtų jos paveikslų, nėra žmogaus, kurs nenešiotų ir nekalbėtų jos rožančiaus ir škaplierių.

O kaip švenčiamos Lietuvoje Marijos atlaidų šventės! Iš to, ką mes matom dabar kituos kraštuos, galim palyginti, koks didelis mūsų liaudies pamaldumas Dievo Motinai.

--..ooOOOoo..--

M O T I N O S D I E N A I

P a s m o č i u t ę a u g a u ,
v a l e l ę t u r é j a u

Sesuo A., O.S.B.

Atsimenu... Atostogos, grįžtam namo - pas Mamą! Vieškeliu važiuojant kai tik pamatydavom iš namų kamino rūkstančius dūmus, sakydavom: "Tėveli, greičiau, greičiau. Jau Mamytė blynus kepa!" Tėvelis skaniai nusijuokdavo iš mūsų, sužerdavo botagu bėriukams - ir mes jau kieme! Greitai iššokam iš vežimo tiesiog į ištiestas Mamos rankas. Kiek laimės, kiek džiaugsmo, juoko-pilnas kiemas gyvybės. Jau pas Mamą! Išbučiuoja mus, apsiverkia ir vaišina, vaišina. O mes, kaip drugeliai laisvi skrajojam, mūsų niekas nevaržo, čia viskas savo. Mes juk pas Mamą!

Kai aplankydavom viską ir sode, ir tvarte ir kieme, bėgdavom kuogreičiausiai viską pasakyti Mamai. Visos jai žinomos naujenybės išpasakodavom kuosmulkiausiai.

Ji nepertraukdavo mūsų kalbos, tik nusišypsodavo, kad mums užtenka džiaugsmo iš naujai pasodinto agrastų krūmo; iš atrastos kiaušinių krūvos tarp dilgynių prie daržinės kampo; iš ančiuko sužeistos kojytės, kuri baigia gyti,-arba iš tėvelio gražiai aptvertos tvoros apie kiemą, kuri iš tolo baltuoja. Mes džiaugėmės iš visko. Juk mes namie, Pas Mamą.

Galbūt jai kai kada ir nusibosdavo mūsų čiauškėjimas. Ji sakydavo: Dabar man padainuokit vaikeliai!" "Su malonumu, - sakydavom, - tik Mamyt, sėsk vidury, o mes iš kraštų!" Ir pradėdavom savo mylimą ir dažnai kartojamą dainelę:

Susitikom mamos grįčioj, po ilgos, ilgos kelionės,
Tu sakai - palikit šičia baigt gyvenimo klajones.
Nusibodo miestas šaltas ir niūrios vienatvės dienos.
Čia žydės ramunės baltos ir pavasary - purienos,
Aš išeisiu pievon žalion su daina ir grébleliu,
Aš išbursiu savo dalią su ramunės žiedeliu.
Ir kas vakaras, kas rytas išbraidysim laukas, pievas
Ir surasim laimę šitą, kurią mums žadėjo Dievas.

Mums pabaigus dainuoti, Mamyté paglostydavo mūsų galvas savo mylinčia ranka, sakydama: "Niekur, vaikeliai, nebūsite taip laimingi, kaip mamos grįčioj. Dabar bėkit į saulutę pasidžiaugti."

Ir savo švelniu žvilgsniu palydėdavo mus iki sodo vartelių...

Dabar... Viena tarp svetimų. Būna valandų, kuriose jaučiuosi kaip kirminas, sutryptas ant gyvenimo tako!.. Ar grįšiu kada pas Motiną? Ar tremtyje išvargusi mano galva, galės vėl pailsėti prie Motinos meile ir ilgesiu alsuojančios širdies? Kada? Mamos grįčioj? Kada?

--..ooOOOoo..--

LIEPSNA ŽAIZDOJE

Nelė Mazalaitė

Prieplaukoje, laive, Nemuno upėje, rašau skubų laišką:

"Mama, mes jau išvykstame, mes jau negalime, kaip susitarėme, atvažiuoti paskui Tave pas dėdę. Ak, juk tai buvo linksma, kai mes visi kalbėjome apie tą kelionę. Gal būt, sakėme, mes ateisime pėsčiomis, kaip piligrimai, su lazdomis ir ryšuliėliais, ir basi, ir Tu pasitiksi mus su pienu ir puikia kaimo duona. Ir mes pralauksime audrą tylioje Žemaitijos sodyboje, arba iš lėto trauksimės drauge su Tavimi - tačiau dabar mes esame užklupti ir bėgame kaip iš gaisro."

"Ne, bet tai netruks ilgai, mes grįšime anksčiau, negu nunoks obuoliai, mes atvažiuosime tiesiai pas Tave ir visi keliausime namo pradėti laisvą gerą gyvenimą. Visiškai iš naujo - nes mes paliekame viską ir nerasime nieko. Karas turi baigtis - juk tai taip aiškiai matyti, mes nesimatysime tik trumpą laiką, kaip pernykščios atostogos. Iki pasimatymo, mama - galvok, kad mums viskas gerai, ir žinok, kad mylime Tave - - "

Kas įteiks šitą laišką mano motinai, kas nuveš jį - atsilyginsiu dėkingumu ir pinigais.

Niekas.

Kas paims šitą laišką, kas nuneš jį mano motinai, ryt, poryt, už savaitės - atiduosiu žiedą ir aukso grandinėlę, atiduosiu papuošalą su brangakmeniu.

Niekas. Niekas.

Šitą menką šimtą kilometrų, čia pat, mūsų žemėje, jau nėra kelio, nėra kelio. Ir čia bėga žmonės, gyvuliai, vežimai, laivai ir vandenys.

Ir bėga dienos sename priešų krašte, sename ordino mieste, kur vaikšto žmonės rūstūs ir užtikrinti - šičia nėra sąmyšio ir patrankų, šičia vežiojasi gėles ir šuniukus. Ir aptvertame kieme, mediniame barake rašau laišką:

"Mes truputį užtrunkame, mama, bet Tu juk supranti, kad pasaulio reikalai nėra mūsų parapija - niekas negalvoja, kaip mums skubu. Aš neleidžiu sau galvoti nieko, nes tada nežinia kas turėtų pasidaryti. Ne, aš negaliu meluoti: baisiai skauda širdį. Pra-

éjo vasara. Tavo vardo dieną aš negaléjau atnešti Tau net gélės lapo. Aš tiktai stovéjau prie spygliuotos tvoros ir galvojau: šventoji Ona yra mùsų gimtos bažnyčios altoriuje - Ji gali paprašyti savo mažąjį anùką Jézų, kad Jis neleistų jokiai nelaimei ir skausmui paliesti Tave. Ne, nenusimink, mama, dar tiktai rugpiùčio pabaiga, dar yra daug vilties - - "

Į visus šonus vežioja keleivius ir paštą - kodél gi neparùoda Ženklo šitam trumpam laiškui?

Ne.

Jùs negalite nunešti šito trumpo laiško? Jis tesveria tiktai tiek, kad nepajusite jo, jis visai neužima vietos, - tiktai tris šimtus kilometrų, kada eina greitieji traukiniai ir léktuvai?

Ne.

Yra pasakos apie varnus ir balandžius su raštais snapuose - yra dainuojama, kaip sakalai neša žinias ir ištikimi šunes atbéga iš amžinosios nakties krašto, atbéga su rašytais žodžiais. - Yra tokios pasakos, tiktai pasakos.

O pasauliu eina paprastas kalendorius, jis svaido ménesius, ir dabar yra spalis. Kaip auksinés raidés krinta lapai, ir saulé vos beįstengia peršviesti dangų. Balti debesys plaukia viršum manęs, jie panašùs į laiškų popierių ir juose galima rašyti:

"Motina mano, ką Tu galvoji apie mane, vienintelį savo vaiką? Palikau Tave be atsisveikinimo, be žodžio - visą gyvenimą nebuvau išsiskyrusi su Tavimi ilgiau kaip keletą savaičių - dabar palikau Tave gal bùt ant visados. Ką Tu pasakysi, jeigu manęs ieškodami priešai paims Tave vietoj manęs, ką Tu pagalvosi? Man bùtų lengviau, jeigu Tu prikaišiotum ir pyktum, bùtų gera, kad Tu išsižadétum manęs! Bet aš žinau, Tu viską atleidi ir myli. Aš graužiu savo pirštus, ir negaliu nuvaryti minties: gal bùt, priešai kaltina tavo motiną, gal jie nužudé ją, arba išvežé į taigas ar kaitras? Tu sédi saugiai, o tavo motinai yra atimta teisé net numirti savo namuose. Ach, viskas ten gali įvykti, o aš esu kurčia ir akla už šių 700 kilometrų. Ir aš noriu muštis su tais, kurie ramina: ką gi padarysi, juk senas žmogus vistiek netrukus turi baigti savo amžių. Ne, - šaukiu, - ne! Tiktai svetimas gali bùti senas, mylimieji visuomet yra jauni, ir néra dienos, kad jie bùtų neboreikalingi. Ir mano bejégiškumas sugniuždo mane, ir aš nebegaliu net melstis. O, motina, Tu prašyk Dievą, kad išliktum - - - "

Debesys yra ištirpę, ir paskutinieji jų kąsniai, tarsi sudraskytas laiškas, nubyra ir nulekia.

O mes bégame, ir man atrodo, kad taip bégsime visą amžinybę, ir už mùsų stovés pragaras čia pat. Kilometrai ir laikas béga lenktynių, ir kaip viesulas dulkes, neša mus savo apdaro raukšlése. Mes bégame, ir grįžimui namo mums néra kito kelio, kaip tiktai Paukščių Takas, ir kito vežimo - tiktai Grįžulo Ratai.

Ach, jùs gruodžio žvaigždés svetimame danguje, ties mano akimis jùs, žiemos žvaigždés! O, gal bùt, ne žvaigždés? Žiùrėk, tai spinduliuojančios raidés, ir kaip vaikas galiu imti jas į rankas ir statyti žodžius:

"Mama, ar Tau nešalta? Viskas liko namie, Tu išvažiavai kaip vasaros viešnia, kas Tau davé dabar šiltą apdarą? Ar giminés dar tebéra gyvi, ar jų širdys dar yra žmoniškos? Gal bùt, Tu kaip

elgeta vaikštai po svetimus namus, gal bùt - o gal bùt Tu numirei badu? Kodél Tu man nieko nepasakai per sapną? Kodél Tu nepasirodai aiški ir linksma? Tie sapnai yra kaip klejojimai, kaip liga: aš sapnuoju savo pačios mintis ir baimę. Mùsų viltis yra sušalusi, kaip rožés po ledu, mes pasišildome tiktai nuo gaisrų ir bombų, ir mes amžinai norime valgyti. Tiktai šita yra gerai, kad Tu nežinai, kas darosi su mumis, tiktai tas vienas gerai. Ne, juk Tavo širdis yra aiškiaregé - motinos širdis yra neapgaunama: Tu žinai, koks mùsų gyvenimas čia. Ne, ne - Tu neturi tos paguodos, jog mes iš viso dar gyvi. - Nebuvo mano prašymo, kurio Tu neišklausei, bùk gera, motina mano, šiąnakt prisisapnuok. Leisk pabučiuoti Tavo ranką. - Žiùrék, prožektoriai nušluosté žvaigždes, kaip stiklo skeveldras asloje, ir léktuvų burzgimas įsirausé į naktį. Aš niekuomet negaliu baigti rašyti laišką - - - "

Niekuomet - ar siųsiu savo žodžius paukščių skridimo linija, ar išsvaidysiu į véją - jie grįžta atgal, kaip užkeiktos kulkos. Tačiau aš šaukiu nepraverdama lùpų ir rašau akimis ant žemés tako ir upéje. Ir kai lyja, tai krenta mano žodžiai - ir kai sninga, tai jie yra sušalę iš liùdesio. Ir kai ilsiuosi nuolatiniame bégime nuo pragaro, kai ilsiuosi šičia, drégnoje svetimoje šiauréje, matau: jùroje guli žolés, ilgos ir lygios, kaip laiško eilutés - į jas įdedu savo raides, ir jos nuplauks tùkstantį ir du šimtus kilometrų, juk tai yra ta pati jùra, kuri mùsų pakrantéje vadinosi Baltija:

"Ateik, mama, į krantą ir pasiimk savo laišką. Yra pavasaris, yra šilta, ir Tu gali pavaikščioti toliau. Ar Tu labai pavargusi? Skaitei, jog atéjo taika, šitą gegužį atéjo taika - ir ji nepadaré nieko. Niekas nekalba tiesos apie jus, jùs esate užgriuvę, visas kraštas kaip griuvésiais užverstas namas, ir niekas neateina jùsų atkasti. Yra taika, ir šičia baigiasi mùsų vilčių laikas - mums, Tau ir Lietuvai. Matau jus abi - Tave ir Tévynę - jùs abi senos ir apleistos, ir nesiskundžiate. Kaip aš galéjau anais laikais vaikštinéti po balius ir linksmas vietas, kodél nebuvau su Tavimi kiekvieną valandą, mama? Ir kaip galéjau svajoti apie Adriją ir Alpes, ir palikti savo žemę, nors ir neilgam laikui, savo noru? Ir jeigu nematysiu jos niekad, o Tave išvysiu tiktai po mirties! - Dievo maloningas, atleisk mano nuodémes, aš dékoju, kad Tu sutvérei dangų, bet leisk man mano motiną sutikti gyvą tévynéje, leisk valgyti jos rankų pagamintą valgį, paliesti ją šiltą, vaikščiojančią, ir pasilikti su ja. Ir kad kalbétų ji, kad pasakytų, jog atleidžia - - - "

Banga išmeta žoles ant kranto, susilanksčiusios iššliaužia jos ant smélio, ir saulé sudžiovina jas - taip nerimas sudegins mus, ir užmuš paniekinimas ir neteisybé.

Neteisybé išsiplété ant žemés kaip tinklas, iš kurio negali išsiveržti maži ir silpni. Mes neturime į nieką atsiremti, tiktai į stebuklą, bet ar stebuklas ateis tiems, kurie svyruoja abejojime? Mes esame alkani, nors abi rankos pilnos maisto. Kaip ašarų kekés sirpsta vynuogés, ir rausvéja kalnai nuo rudens. Kalnai, jùs užstojate mums kelią! Ir visur, kur tik mes prisiliečiame, mes, tremties vaikai, paliekame ugnies pédsakus, mes, tarytumei iš plieno, esame nukalti iš skausmo, užtat mano akys įsigręžia į

uolas, mano žiūrėjimas išdegina žodžius:

"Mano motina, mano Motina! Aš esu praradusi spėjimus, svarstymus ir kalbą - mes esame įkišti į maišą ir nuleisti jūros dugnan. Gal būt, mus iškels, gal būt, pabaigsime skęsti. Kas yra su Tavimi, kas yra su jumis visais namie - aš nebegaliu galvoti. Ir jūs, ir mes pasaulio akyse nebesame žmonės!"

Mano laiškas vėl yra išnykęs, aš skaitau kitus žodžius, aš matau, kaip kalnų viršūnėje liepsnuoja užrašas: "Vargas tiems, kurie skriaudžia, vargas tiems, kurie pavagia savo artimui motiną, kūdikį, sielą ir tėviškę, vargas tiems - jie žus - ir vieninteliš pėdsakas po jų liks niaurus prisiminimas, kaip perspėjimas kitiems amžiams. Vargas, vargas jiems, teisybė artinasi!"

Gal būt, gal būt ateis teisybė, bet kas man, kas man, jeigu aš nematysiu daugiau Tavęs, mano motina - jeigu mūsų žemė liks tuščia ir sunaikinta - kas mums iš teisybės!

--..ooOOOoo..--

M U S Ų Ž A L I U K A M S

I š t i k i m i k a s y k l o m s ,
n e i š t i k i m i L i e t u v a i

Mūsų tautiečių patrijotingumu netenka abejoti. Kiekvienas, netekęs Tėvynės Jos ilgisi, Ja rūpinasi, Ją myli. Tai pastebėjo ir Dr. S. Bačkis, Lietuvos atstovas Paryžiuje, lankydamasis Belgijoj. Jis padrąsino savo tautiečius ir toliau saugoti savo ištikimybę Lietuvai.

Gyvenime betgi jau taip yra, kad tarp kviečių atsiranda kukalių: ištikimųjų tarpan įsimaišo neištikimieji. Antai, JAV patrijotinę nuotaiką drumsčia raudonieji Bimbos, Andruliai, Prūseikos ... Pietų Amerikoj irgi kaišioja galvas neištikimasis gaivalas. Belgijoj, Dievui dėkui, raudonojo plauko beveik kaip ir nėra. O jei ir pasitaiko vienas kitas, tai, anot priežodžio, "viena kregždė dar nepavasaris". Be to, jie bevelija čiūtėti savo kampely ir prie progos pasukti radiją ant Maskvos bangų...

Taigi, ne iš čia eina pavojus tremtiniams ir Lietuvos ateičiai. Didesnį pavojų sudaro vadinami ištikimi iš vardo. Visų jie yra laikomi patrijotais, tremtiniais, o tikrovėj tariamoji ištikimybė yra Tėvynės atsižadėjimas. Teatleidžia man skaitytojai šiuos žodžius, bet taip yra. Tie tariamai ištikimieji dažnai nė nejaučia, kad pjauna šaką, ant kurios patys sėdi. Pažiūrėkim faktams į akis. Argi gali kas tvirtinti, kad nėra tautiečių, neprenumeruojančių jokio laikraščio? Pinigų neturi? Jie turi jų daugiau už prenumeruojančius, tikriausiai - nemažiau. Negali pasakyti, kad jie neskaitytų! Skaito, bet skolina pas draugus. Arba štai atsiranda lietuviškų knygų. Vieni jas ima su dideliu paėmėgimu, o kiti moja ranka: girdi, nieko gero neparašo! Paėjęs namo pajunta knygos stoką - norėtųsi pasiskaityti: tada eina skolintis pas draugą, kuris nusipirko knygų. O knyga, reikia žinoti,

gali išsilaikyti tiktai daugumu. Jei vienas pirks, o dešimt skolins, aišku, lietuviška knyga ateities neturės. Tuo tarpu knygų yra ir tai labai įvairių. Kiekvienas gali pasirinkti pagal savo skonį. I š t i k i m y b ė l i e t u v i š k a i k n y g a i y r a i š t i k i m y b ė T ė v y n e i .

Maža dar faktų? Gerai, apsidairykim kitose srityse. Štai mùsų p a r e n g i m a i . Jų programos bùna sudarytos pačių mėgėjų ir tai gana skoningai. Negalime gi reikalauti Valstybės Operos solistų. Žmonės, išlindę iš kasyklų ar iš barakų, paruošia tai, ką sugeba. Paprastai parengimų dalyviai jiems yra dėkingi ir džiaugiasi kiekviena švente. Yra betgi dalis tautiečių, kurie nesiteikia dalyvauti jokiuose tautiniuose parengimuose. Laiko neturi? O ar jo daugiau turi tie, kurie dalyvauja? Ne laiko, ne pinigų jiems trùksta, o ištikimybės Lietuvai. Tėvynę mylintis tautietis , sužinojęs rengiamą tautinį parengimą nepagaili nei laiko, nei lėšų, nei nuovargio. Yra tokių, kurie naktį dirbę vistiek atvažiuoja ir dalyvauja, o tie, kurie pailsėję - bevelija nedalyvauti.

Nekitaip yra ir su p a m a l d o m i s . Jos yra organizuojamos, kur tik yra didesnės grupės lietuvių. Ar visi dalyvauja? Toli gražu! Yra tautiečių, kurie per trejus metus né vieną kartą néra dalyvavę savo pamaldose! Ir tai ne dėl priešingų tikybinių įsitikinimų. Reikia pagirti mùsų tautiečius evangelikus, kurie, nepaisydami tikybinių skirtumų, kartais dalyvauja bendrose lietuvių pamaldose. Mùsų gi tautiečių dalis, priklausanti katalikų tikybai, vengia dalyvauti lietuviškose pamaldose tiesiai iš nerangumo. O tas nerangumas yra ne kas kita kaip neištikimybė savajai Tėvynei. Negali pasakyti, kad jie bùtų blogi darbininkai. Anaiptol! Kasyklose jie yra dažnai vieni uoliausių darbininkų, nepraleidę ar labai mažai dienų tepraleidę. Įmonėse jie taip pat turi gerą vardą. Taigi, peršasi karti išvada: i š t i k i m i k a s y k l o m s , f a b r i k a m s , n e i š t i k i m i L i e t u v a i . Aišku, negalima skirti prie šios kategorijos tautiečių, kurių darbas sukliudo dalyvauti lietuviškame gyvenime. Jie betgi savo gerą valią parodo dalyvaudami jame bent kartas nuo karto. Kas yra nuoširdus, randa laiko ir lietuvybei. Atminkime, kad turime pareigų ne tik įmonėms, bet ir Tėvynei. Atsiskyrimas nuo lietuviško gyvenimo yra atsiskyrimas nuo Tėvynės!

--..ooOOOoo..--

ĮSIKURIMO GALIMYBES AUSTRALIJOJ

J. T a u t v y d a s

Klimatiniu atžvilgiu yra geriausios kurtis šios sritys: Tasmania, Victoria, New South Wales ir Pietų bei Vakarų Australija. Tropinės krašto sritys mums netinka.

Lietuvių čia suvažiavo įvairių profesijų. Be dalies ùkininkų ir darbininkų, ypač daug atvažiavo tokių, kurie neturi jokios

specialybės ir profesijos. Tai buvę įvairių rangų ir kategorijų valdininkai ar prekybininkai, mokytojai ar kariai. Jiems visiems ir yra sunkiausia pritapti prie darbų, kurie jiems būtų arčiau prie širdies.

Darbininko problema Australijoj nėra opi. Mūsų darbininkija čia rado sąlygas, kurių neturėjo nė Tėvynėje, nes uždarbių minimumas čia įgalina darbininką nesunkiai išlaikyti šeimą, o taupant net teikia perspektyvų įsigyti gerą namą. Be to kiekvienas Australijos darbininkas vyras, jei jis krašte yra išdirbęs ne mažiau 20-ties metų, sulaukęs 65 m. amžiaus, gauna vyriausybės pensiją. Tą patį gauna ir našlė, jei vyras yra miręs. Moteris tedirba tik iki 60 m. amžiaus ir taip pat aprūpinama pensija.

Tai tiems, kurie neturi perdaug didelių ateities pretenzijų, ir apsisprendžia likti darbininkų pozicijose, įsikūrimo problema virsta paprasta kieto darbo kasdienybe. Jų tikslu pirmoje vietoje turėtų būti gerai atlyginamo darbo suradimas ir protingas taupymas; kad laikui bėgant galėtų prie pastovesnės darbo vietos pasistatyti gyvenamąjį namuką, kuris išspręs sunkią buto gavimo problemą. Bet ir šio, iš paviršiaus atrodančio nesunkiu, tikslo siekiant, reikia būti apdairiam ir gerai orientuotis. Juk ir darbininkas turi turėti visas kultūringam gyvenimui reikalingas sąlygas. Ypač reikia atsižvelgti į mūsų jaunosios kartos išaukléjimą ir išmokslinimą, sudaryti jiems sąlygas ateityje iškopti iš darbininkiško akiračio sunkumų. Ne paskutinėj vietoj turėtų stovėti ir tautinės bendruomenės centro artumas, kad lietuviškoji širdis kartas nuo karto galėtų gaivintis savo gimtinės vertybėmis: sava kalba, savais subuvimais ir sava spauda.

Jei, kaip jau minėta, baigus sutartis, krašto vyriausybė paliks mums laisvę rinktis apsigyvenimo vietoves, tai be klaidos galima būtų patarti, grupuotis mūsų tautiečiams apie Sydnejų, Melbourną, Adelaidę ir Perthą. Šios vietovės yra tinkamiausios klimatiniu ir kultūriniu atžvilgiu. Čia jau ir dabar buriasi didesni lietuvių skaičiai, ir prasideda mūsų kultūrinis veikimas.

Amatininkams švyti dar lengvesnė ateitis. Gerų amatininkų Australijoje labai trūksta. Siuvėjai, šaltkalviai, batsiuviai, odininkai, staliai ir kitų amatų specialistai yra pageidaujami ir po sutarčių galės rasti pelningą darbą. Gal būt jiems bus nelengva savistoviai įsikurti, atidaryti nuosavą dirbtuvę, bet vistiek jų darbas ir pas kitus dirbant bus geriau apmokamas, o tuo pačiu ir gyvenimas sotesnis. Reikia manyti, kad savistovaus amatininko įsikūrimo galimybės nebus valdžios rankomis užtveriamos, jei tik amatininkų unijos nedarys rimtų kliūčių, bijodamos konkurencijos saviesiems. Bent iš dabartinių vyriausybės pasisakymų aiškėja, kad po sutarties nebus varžomos savistovios "naujųjų australų" verslamonės. Gal būt pradžioje nebus lengva susidaryti pakankamo klijentų skaičiaus, nes australai yra konservatyvūs ir mėgsta kreiptis patarnavimams tik pas senus ir gerai pažįstamus amatininkus, bet juk laikas viską gydo ir prie visko pripratina.

Ateiviams amatininkams taip pat patartina kurtis prie didžiųjų rytų ir pietų centrų, kur vis tirščiau grupuojasi europiečiai, nes europietis pas europietį visada greičiau suras kelią. Šiuo atžvilgiu pats palankiausias yra Sydnejus, kuriame yra ne-

maža ne britų kilmės žmonių, nešaistomų tylaus nacionalizmo ir įsisenėjusių tradicijų. Daugumas jų greičiau nueis su vienokiu ar kitokiu užsakymu pas europietį, nei pas vietinį.

Mūsų inteligentams be aiškių profesijų (išimtis gydytojai ir inžinieriai) irgi geriausiai kurtis miestuose. Dalis jų, liks darbininkų eilėse, tačiau didžiuma stengsis įsimušti į prekybą ir pramonę. Žinoma, prasimuš tik tie, kurie parodys užtenkamai energijos ir sugebėjimo ir mokės išnaudoti visas galimas progas. Bet ir jie turi nepamiršti vieno svarbaus dalyko: britų kilmės australas savo prigimtimi ir aukléjimu yra didelis patriotas. Nors jis nieko atvirai nepasako ir niekieno néra kurstomas, bet jis eina pirkti tik pas saviškį. Stebint čionykščių svetimšalių (italų, graikų, žydų ir kitų) prekybos įmones, neginčijamai krinta į akis ta aplinkybė, kad jų klijentai daugumoje svetimšaliai. Jei į panašią krautuvélę ir užsuka vienas kitas australas, tai jis arba néra vietinis ir nežino pardavėjo kilmės arba geras savininko pažįstamas arba galų gale "iš bėdos", kadangi jam labai greit reikia, o néra arti jokios kitos krautuvės. Taigi ateities prekybininkams ir patartina: steigti įmonės ten, kur daugiau svetimšalių, ypač kur kuriasi naujieji emigrantai, nes kitur bus labai sunku išlaikyti vietinių prekybininkų konkurencijos. Ta prasme, gal būt, ir vėl būtų geriausias Sydnejus su savo internacionaliniu veidu ir neaštria šovinistine nuotaika.

Gydytojai ir inžinieriai, reikia tikėti, išlaikę papildomuosius egzaminus, galės gauti praktikos teisę, nors ir jų pajamos šaltinis, bent ilgesnį laiką, bus ne pas vietinius gyventojus, o emigrantus europiečius.

Kuriantis ūkiuose, yra geresnių perspektyvų. Čia daugiau nepriklausomybės ir laisvės. Ukių įsigijimo sąlygos néra sunkios. Laikraščio skiltys mirga skelbimais, kad ten ar kitur parduodami ūkiai su gyvu ir negyvu inventoriumi. Kainos néra perdaug aukštos, daug kur parduodama išsimokėjimui. Ukis čia pelningas, nes jo gaminiai, palyginus, nepigūs. Ypač brangūs vaisiai ir daržovės. Taip pat paukštiena, rūkyta kiauliena ir kiaušiniai. Turint galvoje mūsų darbštumą ir ūkinę nuovaką, daugiau vertėtų pagalvoti apie nedidelių ūkelių įsigijimą netoli centrų, kur būtų kultivuojamos daržovės, vaisiai ar laikomos vištos. Apie dideles farmas nereikėtų galvoti, nes jos brangios, o,be to, ir ūkininkavimo metodai jose mums néra įprasti. Reikia turėti galvoje, kad čia kitas klimatas, kitas ūkininkavimo būdas ir gana dideli pelno mokesčiai. Nelabai apsimoka tie ūkiai, kur reikia samdomos darbo jėgos, kur toli nuo vandens ir miestų. Ligšiolinis Australijos žemių įsigijimo įstatymas nedraudžia svetimšaliams pirkti žemių. Sunkiau kiek pirkti valdžios žemes, bet kaip ligšioliné gyvenimo praktika rodo, ir ši sritis svetimšaliams prieinama. Daugiau šia prasme varžomi "spalvotieji" ateiviai: kinai, japonai ir kt.

Tačiau pagrindiné taisyklé mums žinotina ir įsidėmėtina: perkant nejudomą turtą (sklypą, namą ar žemę) negalima pasitikėti tik tos nuosavybės savininko garantija. Tada tik galima įmokėti dalinę ar pilną perkamojo objekto sumą, kai oficiali vietos valdžios įstaiga (soliciter arba estate agend) patvirtina pirkimo - pardavimo aktą. Mes juk esame svetimame krašte, ir gali būti at-

sitikimų, kad užkliusime ant apgavikų.

Aktualiausia yra Australijoje būtų problema. Nors kraštas ir néra karo sunaikintas, bet ateiviui rasti kambarį labai sunku, o butą beveik neįmanoma. Ši aplinkybė ir verčia daugelį mùsiškių pirktis sklypus ir statydintis namučius. Kaip patirtis rodo, pasistatyti mieste namelį néra jau toks paprastas reikalas, nes:

1. sunku sutaupyti pirminę įmokéjimo sumą (depozita),
2. sunku gauti statybos bendrovę, kuri be eilés pradétų statyti,
3. plačiau statant, kelia rimtų rùpesčių medžiagos gavimas ir
4. kaikur pasitaiko kitokių klùčių.

Pavienių sklypų pirkimas, atrodo, taip pat néra teigiamas reiškinys. Pirmiausia toks naujas savininkas atsiduria gyventi tik tarp svetimųjų, antra, perkant jau sklypuotą žemę, reikia už ją žymiai daugiau sumokéti.

Gal praktiškiausia būtų taip: kur nors tolimesniame priemiestyje nusipirkti didesnį žemés gabalą susidéjus, kurį paskui patiems išsidalinti sklypais ir patiems talkos būdu statydintis namučius. Dar geriau: nupirkti didesnį žemés plotą su dviems ar keliais senais namais. Juose gyvenant statytis privačius namelius, o paskui tuos bendruosius namus parduoti ar išnuomoti, kaip bendrą nuosavybę.

Šis būdas yra pats geriausias ir pigiausias.

Mums juk labai svarbu neišsiblaškyti ir nenuskęsti svetimųjų jùroj. Reikia stengtis kurtis grupémis, kad gyvenimas būtų malonesnis tarp savųjų, nes kas padés - nepadés, bet savasis vis artimesnis ir užjaučiamų žodžių, ir paskola, ir nuoširdžių patarimų.

Neneigiama, kad reikia ieškoti kelių kurtis. Neatkalbinéjama, kad dabar per anksti galvoti apie nuosavybę. Tik patariama: viską daryti gerai apgalvojus ir numačius ateities gyvenimo galimybes. Kurtis, pirkti ar statytis tik ten, kur apsisprendžiama gyventi. O gyventi ten, kur yra savųjų, kur spinksi lietuviški kultùros žiburéliai, kur galima gerétis lietuvių kalba, grožétis Panemunių daina ir jaustis mažyčio savo gimtinés kampučio gyventoju.

Sydnejuje įsisteigé patarimų biuras "I n f o r m a c i j a", savo įstaigą laikinai turįs p. p. Baužų namuose, H a m p d e n str. 5, Hurlstone Parke, Sydney.

Šio biuro nurodymu, geriausia ir pigiausia esą Sydnejuje statydintis namus iš lentų, kurios surištos blokais. Sienos iš tokių blokų turi būti prišriubuojamos prie metalinių namo rémų.

Ši firma esanti visai nauja ir siùlanti medžiagą penkių tipų namams. Mažiausias tipas kainuojąs tik 256 svarus. Medžiagos tarpe esąs visas namučio įrengimas: grindys, lubos, dvigubos sienos, stogas ir kambarių pertvaros. Didysis tokių namų tipas, kuris turi 4 kambarius, virtuvę, vonią ir skalbyklą kainuojąs apie 500 svarų. Statytis žinoma tenka patiems.

--..ooOOOoo..--

12

P A S A U L I O G A L A S ?

V A N D E N I L I O S V I E D I N Y S

Paulius R.

Tur būt niekam kitam žmonija neparodo tiek gabumų, nepanaudoja tiek jėgų, nesudeda tiek aukų kaip pačios savęs naikinimui. Kada fizikos, chemijos, technikos mokslai padaro daugiau pažangos, jei ne karo metais? Ir tai nenuostabu: kiekvienas jieško būdų greičiau ir sėkmingiau nugalėti savo priešą. Bet dažnai nepagalvoja, kad, panaudodamas naujai atrastą būdą, tuo pačiu jį išduoda savo priešui ir po kurio laiko pats turi nuo jo kentėti. Ir taip visa toji pažanga dažniausiai tarnauja ne tik brolžudystei, bet ir savižudystei.

Patys matėme ir stebėjomės įvairiausiomis naujovėmis pastarojo karo metu. Kas jas visas galėtų ir išskaičiuoti: oro minos, 100 centnerių ir daugiau sveriantys sviediniai, "pancerfaustai", radaro įtaisai, skriejąs sviediniai ir taip be galo. Tik kai išgirdome apie atominį sviedinį, mums atrodė kaip pasaka ar stebuklas. Bet vieno sviedinio nušluotas Japonijos didmiestis, kur sunaikinta 100.000 gyvybių, o dar daugiau sužeistų ir sužalotų - mums atvėrė akis prieš žiaurią tikrovę. Ir mums darosi baisu; ne dėl to, kad tas atominis ginklas visa naikina - Hamburgas, Esenas, Dresdenas buvo nemažiau sugriauti ir nemažiau žuvo žmonių. Kur pirma reikėjo šimtų ir tūkstančių bombonešių, kurie sėtų sviedinius ištisus mėnesius ir metus, dabar tą patį atlieka vienas kitas lėktuvas per vieną naktį.

Prieš kurį laiką pasaulis pradėjo tikėti, kad ir rusai turi tą baisųjį atominį ginklą. Atsiduso visokie optimistai ir ramaus susitaikymo šalininkai. Pagaliau vėl jėgos pusiausvyroje; yra vilties, kad ir atominė baisenybė nebus pavojingesnė už dujų karą, dėl kurio buvo tiek baugintasi prieš 1939 metus. Bet greit išblėso anų nayviųjų šypsena, kai prezidentas Trumanas pasirašė nutarimą gaminti naujus vandenilio sviedinius, 1000 kartų galingesnius už aną Hirošimos sviedinį. Ir visi neramiai save klausia, kas iš viso to išeis?

A t o m i n i o s v i e d i n i o p a s l a p t i s

Manau, verta prisiminti, kas yra paprastas atominis sviedinys. Jau nuo seno visi žino, kad kiekvienas medžiagos elementas susideda iš begalės atomų. Viename kūbiniame milimetre, maždaug špilkutės galvutės didumo, jų esama apie 10 milijonų. Kiekvienas atomas yra atskiras pasaulis. Apie jo branduolį, susidedantį iš taip vadinamų pozitronų ir neutronų, sukasi kiekvienam elementui skirtingas skaičius elektronų. Visiems buvo aišku, kad atome turi būti sukaupti milžiniški energijos kiekiai, nes kas kitaip palaikytų pastovų jo branduolį ir kas duotų elektronams pasakišką greitį (apie 300.000 km. per sekundę). Reikėjo tik surasti būdą tą atome sukauptą energiją išlaisvinti. Ir štai mokslininkai pastebėjo, kad bombarduojant uranijaus atomo branduolį mažomis med-

žiagos dalelytėmis - neutronais, branduolys skyla pusiau ir skildamas atpalaiduoja didelius jėgos kiekius. Jie apskaičiavo: jei pavyktų suskaldyti visus atomus, kurie randasi 1 kg. plutonijaus (speciali uranijaus rūšis: uranium 235), tai gautųsi tiek energijos, kiek jos duotų 20.000 tonų geriausio dinamito, jį išsprogdinus.

Taip pat buvo pastebėta, kad skaldant plutonijaus atomo branduolius, be dviejų lygių branduolio dalių, dar gaunasi keli laisvi neutronai, kurie, nebūdami surišti su branduoliu, patys lekia ir, užkliudę kitą plutonijaus atomą, jį perskelia pusiau. Šį paskėlus lieka vėl keli laisvi neutronai, kurie savo ruožtu veikia kitus atomus. Ir taip viskas vyksta savaime pasakišku greičiu, nes gavusio laisvę neutrono greitis prilygsta šviesos greičiui (apie 300.000 km. per sekundę). Žinoma, skaldomos medžiagos masė turi būti pakankamai didelė. Kitaip, gavę laisvę neutronai ras pakankamai skylių išlėkti į erdvę, nieko neužkliudę. Šitoji reikalinga sprogimui masė vadinama k r i t i š k ą j a m a s e .

Štai ir visa atominės bombos paslaptis. Užtenka tik pagaminti reikiamą kiekį plutonijaus (jo gamtoje nėra) ir jį taip įtaisyti, kad jis tinkamu laiku pradėtų veikti. Paprastai pagamina iš plutonijaus du atskirus gabalus, kurių kiekvienas yra mažesnis negu kritiškoji masė ir šiek tiek didesnis, negu pusė tos pačios masės. Norint sukelti sprogimą, užtenka tik tuos du plutonijaus gabalus staiga vieną su kitu sujungti. Tuojau atomai pradeda skaldytis, atsiranda nepaprasti kiekiai energijos ir įvyksta sprogimas. Sprogimo momentu pats sviedinys gali pasiekti neįsivaizduojamai aukštą temperatūrą (60 milijonų laipsnių sako kai kurie mokslininkai). Visa tai sukelia didelį oro judėjimą, kuris viską nušluoja, kas tik jam kelią pastoja, o didžiulis karštis visa degina ir naikina.

Būtų galima dar padidinti aprašyto sviedinio pajėgumą. Sakysiu, būtų galima paimti ne du, o daugiau plutonijaus gabalų, kuriuos sujungus susidarytų didesnis medžiagos kiekis. Bet šiuo keliu einant greitai teks sustoti. Esant didelei masei, sprogimas įvyks anksčiau, negu visi atomai bus susiskaldę ir taip išsisklaidys daug neišnaudotos medžiagos. Tokiu būdu gal ir pavyktų pagaminti atominį sviedinį 6 ar 7 sykius galingesnę už aną Hirošimai tekusią, bet ne daugiau.

A r g a l i m a s v a n d e n i l i o s v i e d i n y s ?

Tačiau žmogui to nepakanka. Jis vis ieško ko nors dar baisesnio, dar galingesnio. Ir dabar jis skelbiasi tai surados, būtent vandenilio sviedinį.

Jau seniau buvo žinoma, kad be atomo skaldymo yra dar kitų būdų išgauti elementuose besislepiančią energiją. Ir tai pavyko laboratorijose išbandyti, žinoma, vartojant tik mažus medžiagos kiekius. Lieka tik klausimas, ar galima tai padaryti su didesniais medžiagos kiekiais. Atsakymas: taip, tik medžiaga turi rastis labai dideliame slėgime ir labai aukštoje temperatūroje, ir juo toji medžiaga lengvesnė, juo veikimo pasekmės geresnės.

(Bus daugiau)

ŽINIOS TREMTINIAMS

L i e t . R a u d . K r y ž . P i r m . D . J a s a i t i s a p i e B e l g i j ą . - Savo metu į Belgiją išvykusių lietuvių padėtis sunki. Jie tikėjosi, atlikę dvejų metų sutarties prievolę, galės grįžt į Vokietiją ir drauge su kitais emigruoti į užjūrius, arba, pasilikdami Belgijoje, laisvai pasirinkti sau darbą norimoj srity. Išvykusieji tvirtina, kad tokie pažadai buvę duoti, bet dabar jų nepaisoma. Kaip į juos žiūri IRO?

IRO juos laiko įkurdintais ir neturinčiais teisės į IRO pagalbą. JV DP įstatymas jiems taip pat netaikomas. Jis liečia tik Vokietijoje, Austrijoje beto Italijoje esančius tremtinius. Australija juos sutiktų priimti, jei IRO atlygintų jų kelionės išlaidas. IRO nesutinka. Į Belgiją yra atvykę apie 40.000 DP į anglies kasyklas. Jų kelionės išlaidos į Australiją sudarytų 40-50.000.000 dolerių. Tuo tarpu IRO nusistačius kiek galima daugiau tremtinių išvežti iš Vokietijos ir Austrijos.

VLIKO delegacija Ženevoje dėl Belgijos lietuvių daré daug žygių. Apeliacinio teismo pirmininkui įteiké raštą, kad DP, atlikę Belgijoje 2 metų sutarties prievolę, nors ir nelegaliai patekę į Vokietiją, būtų pripažinti gauti bent teisinę IRO globą. Plačiai aiškintasi su IRO Belgijos skyriaus vedėja. Po ilgų pasiaiškinimų, gautas pažadėjimas, kad IRO, nors Belgijon išvykusius DP laiko įkurdintais, atskirais atvejais galės paremti kai kurių DP grupių emigraciją į kitus kraštus pagal tam tikrus sąrašus. Į tokius sąrašus tegali patekti ligoniai, netinką anglių kasyklų darbui. Nelegaliai į Vokietiją grįžusiųjų šeimos nariai būsią įgalinti, jei norės, grįžti į Vokietiją. Belgų Caritas pažadėjo kreiptis lietuvių naudai IRO ir per Belgijos Raudonąjį Kryžių. Išsiaiškinus Belgijos atvejį su IRO deputy direktorium, gautas tas pats atsakymas, kaip ir iš IRO Belgijos skyriaus vedėjos.

(Elta)

B r i t a i a t s i s a k é n u o D P l e g i j o n o . - Šveicarų "Die Tat" (4.6) iš Londono skelbia, kad pereitais metais Londone buvęs sumanymas vietoj trūkstamų britų savanorių sudaryt svetimšalių legijoną. Projektą rėmęs apsaugos ministeris Alexanderis. Jį palaikę konservatoriai, nurodydami, kad tūkstančiai lenkų ir baltiečių stotų savanoriais. Kadangi numatomas tik vienas priešas - SS - tai DP mielai stotų į legioną ir jais galima būtų pasitikėti. Š. m. kovo 29 d. konservatorius Amery tą reikalą vėl iškélé, bet naujasis apsaugos ministeris Strachey davé griežtai neigiamą atsakymą. Esą tirta, ar toks legijonas nebūtų tinkamas pakeisti britus Vokietijoje, bet rasta, kad legijonas tiem uždaviniam netinkąs. Kaip žinoma, Strachey stipriai priekaištaujamas jo tariamas ar tikras palankumas komunistam.

K N Y G O S

A n t a n a s M a c e i n a . DIDYSIS INKVIZITORIUS. Antroji papildyta laida. Išleido Venta 1950 m. 221 psl. Kaina 55,- B.fr.

Minima knyga yra viena paskutinių lietuviškų leidinių. Pirmoji šios knygos laida pasirodė 1946 m. ir buvo išpirkta per keletą mėnesių. Kritikos ir skaitytojų padrąsintas, autorius papildė, patobulino ir antrą kartą, kun. Juro dėka, išleidžia savo veikalą viešumon.

A. Maceinos, filosofijos profesoriaus, vardas lietuviams yra tiek žinomas, kad nebetenka jo rekomenduoti visuomenei. Savo veikalais, gausiais straipsniais jis yra pasiekęs visą skaitančią lietuvišką visuomenę. Savo veikalais jisai darosi populiarus. Tai reta mintytojo dovana. Išskelbti gilią mintį ir mokėti ją įkandamai perteikti visuomenei yra savarankumo ir subrendimo pažymys. Tai kartu ir rašytojo dovana. A. Maceina jos turi apsčiai ir, pasitelkęs literatūrinę kūrybą, prakalba į plačiąją visuomenę, kuri nekartą ilgisi gilesnės minties. Jei kas baidosi imti į rankas filosofinius leidinius, tai atskleidęs "Didįjį Inkvizitorių" neapsivils: čia autorius kalba taip lengvai, prieinamai. Čia jisai aiškina garsiąją Dostojevskio romano "Broliai Karamazovai" legendą apie Didįjį Inkvizitorių (kardinolą tardytoją)kur iškelia Dievo ir žmogaus santykius pasaulio istorijoje. Jei tai būtų gryna filosofija, neretas sakytų "neįkandu", bet kai autorius traukia iš romano vieną mintį po kitos, skaitytojas nejučiomis yra traukiamas vis gilyn - jis yra pagaunamas.

Skaičiusieji pirmąją knygos laidą bus patenkinti, kad autorius nebeįdėjo "Did. Inkvizitoriaus" legendos teksto, tačiau jos pasiges neturėjusieji progos skaityti. O tokių bus daug, ypač anksčiau palikę Vokietiją. Būt buvę gera, jei autorius būtų davęs bent legendos santrauką. Tegu ji ir žinoma, bet nepakankamai ir nevisų. O imant knygą į rankas reikia būtinai žinoti legendos turinį.

"Didysis Inkvizitorius" yra I tomas ištisos trilogijos, kurią autorius pavadino Cor inquietum (nerami širdis). Antrasis tomas pavadintas "Jobo dramai", trečiasis - "Kova su Dievu".

Pažymėtinas skoningas knygos išleidimas, kurį rūpestingai atliko "Ventos" leidykla. Knygą užsisakyti: Mr. J. Burčikas, 77, Paire du Horloz, Tilleur-lez-Liége.

A u s t r a l i j o s L i e t u v i ų K a l e n d o r i u s 1 9 5 0 m. - Išleido "Užuovėja". Užsisakyti Mrs. L.Veiteikienė, 78 Platformstr. Lidcombe Sydney, N.S.W. 92 psl. Kaina nepaž. Spausdinta rotatorium. Daug naudingos informacijos apie Australiją, jos papročius, matus, saikus, įsikūrimo galimybes, apie Australijos lietuvių gyvenimą, vietinę geografiją. Yra ir poezijos, enciklopedinės žinios apie Lietuvą. Duodami reikalingiausi adresai, kurių daug trūksta, ypač naujesnių.

PAS MUS

P a s t a n g o s p a d é t i B e l g i j o s l i e t u v i a m s . - Liet. Bendr. Valdyba nenuilstamai klabina viršùnių duris, kad bùtų pagaliau atsižvelgta į lietuvių tremtinių bùklę. Pastaruoju laiku buvo susirišta su Vyr. Išlaisvinimo Komitetu, kurio pavestas p. Dr. S. Bačkis lankėsi Belgijoje ir kalbėjosi su atsakingais Belgijos ir IRO pareigùnais. Savo keliu VLIK'o delegacija lankėsi Genevoj IRO centre, kur, be kitų reikalų, buvo išdėstyta žodžiu Belgijos lietuvių reikalai. Buvo paruoštas tuo reikalu raštas, bet nebuvo įteiktas, nes panašùs kitų tautybių raštai buvo atmesti. VLIK'o delegatui p. Dr. D. Jasaičiui buvo pareikšta, kad tremtiniai angliakasiai, a t l i k ę s u t a r t į i r i š g y v e n ę B e l g i j o j t r e j u s m e t u s , t u r é s t e i s ę b ù t i į j u n g t i į b e l g ų ù k i n į g y v e n i m ą i r g a l é s g a u t i d a r b o l e i d i m u s v i s o m s p r a m o n é s š a k o m s , j e i d a r b o g a l i m y b é s t a i l e i s . Šiuo metu siaučianti bedarbė neleidžia to įvykdyti ir tremtiniai gali dirbti tiktai sunkiojoj pramonėj, žemės ùkyje ir kaip namų tarnai. Ši aplinkybė neleidusi įvykdyti kai kurių vyriausybės narių pareiškimų. IRO esą stengėsi padėti ypač tiems, kurie pasirodė netinkami anglių kasyklų darbui.

Turėdama ribotus išteklius ir laiką, IRO padeda įsikurti tik vieną kartą. Ji daro kartais retų išimčių kaip pav., šeimų sujungimas tik žmoniškumo sumetimais.

"Moniteur" (6-7.2.1950) paskelbė potvarkį, kad užsieniečiai negali bùti priimti į darbą negavus leidimo iš anksto. Darbo Ministerijoj šiuo reikalu buvo pareikšta, kad minėta taisyklė netaikoma DP, esantiems IRO globoj.

Dėl Mons'o stovyklos buvo atsakyta:

1. Tam tikras skaičius buvęs išskirtas iš IRO globos, todėl jiems padėti IRO nebegali.

2. Slaptai grįžusieji Vokietijon tebesinaudoja teisine IRO globa. Jie betgi yra nelegalioj bùkléj atsakingų valdžios įstaigose, kad bùtų grąžintos šeimos Vokietijon.

3. Šeimų galvoms, kurios pasiliko Belgijoj, IRO delegacija Briusely stengėsi rasti darbo kitur, o ne kasyklose. Kai kurie tų tremtinių atsisakė priimti siùlytą darbą, ir todėl IRO nebesijaučia įpareigojimo pagelbėt jiems įsikurti.

B u s p a g e r é j i m o D P r e i k a l u o s e ? Belgijos sindikatai yra pateikę Darbo Ministerijai potvarkio projektą, kuris numato kai kurių lengvatų tremtiniams, baigusiems darbo sutartį. Ikišiol néra žinoma, ar tie pasiùlymai bus priimti. Yra galima, kad tuo atveju, kai pagerės bedarbės klausimas, pagerės ir DP reikalai.

S v e t i m š a l i a i , d é m e s i o ! Darbo Ministerija praneša: Du ménesiu prieš darbo leidimo pabaigą, jei numatote dirbti Belgijoj ir toliau, kreipkitės pas savo darbdavį, kad

Šis paduotų prašymą rajoniniam bedarbės biùrui (Bureau régional du Fonds de Soutien des Chomeurs) atnaujinti leidimui. Klausimų lapai yra išduodami tik minėtam biure F.S.C.

Jei turite pereiti pas kitą darbdavį, darykite lygiai taip pat.

Jei nesilaikysite šių potvarkių, galite susilaukti visą eilę sunkumų ir net ištrémimo.

L i e t . B e n d r . C e n t r a s p o s é d ž i a u j a . - Bal. 23 d. Liége posédžiavo LBB Centro Valdyba. Buvo aptarti esamoji liet. bùklé Belgijoj ir kiti organizaciniai reikalai. Nutarta įsijungti į Pasaulio Liet. Bendruomenę, tačiau paaiškéjus, kad pateiktasis statutas Belgijoj negali bùti priimtas be pataisų, numatyta kreiptis į VLIK'ą ir išsiaiškinti kilusius neaiškumus. - Aptarus esamą bùklę, numatyta tęsti žygius emigracine linkme: patarti tautiečiams ir toliau jieškoti pažįstamų bei giminių Kanadoj ir per juos gauti imigracinius dokumentus; paruoštas atsišaukimas į Kanados lietuvius, kad šie kviestų savuosius į Kanadą (vienas atsišaukimas VLIK'o vardu tilpo "N. Lietuvoj"). Atsišaukimas išsiuntinétas spaudai, organizacijoms ir liet. konsului p. Gyliui. - Nutarta rekomenduoti tautiečiams, kad apsirùpintų knygomis, sudarinétų savo knygynélius ateičiai ir paremtų knygų platinimo vajų.

Priimtas pasiùlymas daugiau rùpintis savitarpe pagalba. Nesant kitų organizacijų, LBB Centras nutaré kreiptis į liet. kolonijų kapelionus, kad pravestų rinkliavas per pamaldas ir atsiųstų centro iždininkui Mr. V. Banevičius, 66, Pairc du Horloz, Tilleur-lez-Liége, pažymédami, kad tos sumos skirtos šalpos reikalams. Tuo bùdu numatoma išsiųsti siuntinių Sibiro lietuviams.

Konstatuota, kad Centras neturi né vieno santimo kasoje, o einamųjų reikalų tvarkymas yra surištas su nemažom išlaidom. Apylinkés prašomos tad nedelsiant surinkti nario mokestį už I ketvirtį po 30 fr. ir priklausomą nuošimtį (75 %) siųsti Centrui.

Nutarta, kad emigravus į Kanadą p. Stepui Paulauskui į Centro Valdybą įeis p. Pr. Sekmokas.

N a u j a s D P į s t a t y m a s . - JAV senatas priémé naują įstatymą, numatantį įsileisti 359.000 tremtinių. Jis taikomas tremtiniams tiktai Vokietijoj, Austrijoj net ir neturintiems IRO globos, kurie gyveno Vokietijoje arba Austrijoj 1949 m. sausio 1 d. Deja, Belgijos tremtinių įstatymas neapima.

R e i k a l a u j a s u m a ž i n t i d a r b o v a l. s k a i č i ų . - Anglių gamyba tiek pašoko, kad susidaré jau nemažos atsargos (1.689.954 T.). Krikšč. Sindikatas siùlo vyriausybei sumažinti darbo val. skaičių iki 45 val. per savaitę (dabar 48 val.)

A t v y k u s i e m b e d a r b o s u t a r t i e s. Kai kuriems tremtiniams IRO išsiuntinéjo žinialapius, prašydama juos užpildyti iki bal. 15 d. Pasiteiravus buvo paaiškinta, kad tie žiniaraščiai siuntinéjami tam tikriem tremtiniam galu-

tinio įkurdinimo tikslu, išstudijavus jų bylas, esančias IRO įstaigoj Briusely.

D a r s ù n i š k i a i , K r u o n i š k i a i a t s i l i e p k i t ! - Kanados lietuvis Pranas Koklys (Koklevičius) iš Darsùniškio jieško savo giminių ar pažįstamų Belgijoj, norėdamas atsikviesti juos Kanadon. Jo adresas: J.B. Kelly, R.R. 2 West Lorne, Ont. Canada.

S u d i e v ! - Išplaukė Australijon per Angliją Stosių šeima. Linkime jiems geros kelionės ir laimingo įsikùrimo naujoj žemėj. Ruošiasi išvykti K. Matukevičius į P. Ameriką.

S u s i r g o . - P. Vegienė, mačiusi daug vargo tremtyje, susirgo ir gydoma sveikatos namuose. Tai bene penktas ar šeštas šios rùšies susirgimas Belgijoj. Sunkiai serga Alf. Sidaugas.

L i e t u v i s š e i m i n i n k a u j a , a n g l a i k a m p i n i n k a u j a . - Yra gautas laiškas iš Londono, kur įdomiai įsikùrė viena lietuvių šeima. Apsukrus lietuvis nusipirko namus - 3 aukštų su visais patogumais. Antrame ir trečiame aukšte gyvena dvi anglų šeimos, o apačioj gyvena lietuvis su žmona ir turi 3 kambarius, kurių vieną dar nuomoja 3 viengungiams. Namai kainuoja 1000 svarų sterlingų išmokėtinai per 10 metų. Tos sumos, kurią sumoka nuomininkai, užtenka sumokėti mén. skolai, ir pirkėjui tuo bùdu butas lieka nemokamas.

B é g a i š M o n s ' o s t o v y k l o s . - Nesulaukdami jokios emigracijos, Mons'o stovyklos gyventojai savo inicijatyva dingsta netgi su šeimomis. Vieni susiranda darbo, kiti atsiduria Vokietijoj. Neseniai lankėsi Mons'o stovykloj Čilės konsulas ir surašinėjo norinčius vykti į Čilę. Iš lietuvių užsirašė p. Krujelskis su šeima ir du viengungiai.

K n y g o s ! K n y g o s ! - Hainaut prov. knygas sėkmingai platina: T. J. Aranauskas, T. Rabikauskas ir Juozas Girevičius (17, rue de la Tombelle, Chatelet). Limburgo prov. - T. Ambrozijus, Liége prov. - J. Sadauskas ir J. Burčikas (77, Paire du Horloz, Tilleur).

M o t i n ų p a g e r b i m a s L i é g e g e g . 7 d . - Sekmadienį - gegužės mén. 7 d. Liežė - Tilleur rengiamas platus Motinos Dienos minėjimas. 12 val. pamaldos, 13 val. "Concordia" saléje informacinis susirinkimas, paskaita, motinų pagerbimas ir graži menine programa: dainos, vaidinimas, tautiniai šokiai, smuiko ir akordeono muzika, deklamacijos ir k.

Angliakasiai ir jų šeimos dar turintieji traukiniais važiuoti nemokamų bilietų ir iš tolimesnių apylinkių maloniai kviečiami atvykti. Tikrai nesigailėsite.

LBB Liežo Apyl. Valdyba

NAUJAUSI ĮVYKIAI

KARAS DĖL PAŠAUTO AMERIKIEČIŲ LĖKTUVO VIRŠ LATVIJOS?.- LAUKIAMA BELGIJOS KARALIAUS.- RIAUŠĖS PRANCŪZIJOJ. - ATSIGAUNA VOKIEČIAI. BĖGA KINIJOS NACIJONALISTAI.- DEGĖ ATOMINIS FABRIKAS.

Praeity yra buvę įvykių, kad vienos valstybės piliečio nužudymas (politinės reikšmės) sukeldavo karus. Šiuo metu į panašius įvykius žiūrima šalčiau. Kaip JAV užs. r. ministeris D. Acheson'as pareiškė, lėktuvo pašovimas virš Baltijos kad ir nesukels karo, bet prie abipusių santykių įtempimo žymiai prisidės. Amerikiečių lėktuvo pašovimas įvyko bal. 8 d. netoli Liepojaus. Sovietų tvirtinimu, lėktuvas šaudęs į rusų naikintuvus, todėl pastarieji atsišaudę, ir lėktuvas tuoj dingęs Baltijoj. Amerikiečiai atsikerta, sakydami, kad lėktuvas nebuvo ginkluotas, neturėjęs tikslo skristi per sovietų užimtas žemes, be to, Latvija nesanti sovietinė teritorija. Rusai tebesilaiko savo tvirtinimų, protestuoja prieš sovietinių žemių pažeidimę, o amerikiečiai irgi protestuoja prieš tokį nusikaltimą, nes žuvo 10 asmenų, ir reikalauja atlyginti likusiems šeimų nariams.

Šis susikirtimas nėra baigtas ir rusų-amerikiečių santykiai tempiasi. Užsienio r. min. Acheson'as, o vėliau ir prezid. Trumanas pareiškė griežtą nusistatymą priešintis komunizmo plitimui padedant ginkluotis laisvoms tautoms, kad tuo būdu komunizmas nepasiektų ir JAV.

B e l g i j o s k a r a l i u s L e o p o l d a s III t e b ė r a t r e m t y j e . - Po tautos atsiklausimo, kuris 57,68% (ne 67%) pasisakė už karaliaus grįžimą, buvo laukta greito karaliaus grįžimo. Deja, dėtos viltys neišsipildė, nes ėmus kairiųjų grupėms grasinti streikais, riaušėmis ir t.t. pats karalius rado reikalo kreiptis į tautą ir pareikšti, kad, atsižvelgdamas į savo priešininkų nepasitikėjimą, sutinka laikinai pavesti karaliaus įgaliojimus savo sūnui Boduenui. Šiuo mostu karalius nuramino įsisiūbavusią visuomenę, ir politinės grupės ėmė derėtis. Nemaža sumanumo parodė buvęs ministeris Spakas, kurio projektas ir buvo derybų pagrinde. Pagal tą projektą, karalius grįžta į savo sostą, sudaro naują vyriausybę arba patvirtina tą pačią, pasako kalbą parlamente ir paveda savo įgaliojimus sūnui Boduenui (19 m. amž.). Vėliau, aprimus nuotaikoms, karalius galės vėl grįžti į sostą, jei turės vyriausybės sutikimą. Su šiuo kompromisiniu projektu sutinka visos trys partijos, buvo pasirašytas susitarimo protokolas ir manyta greitai sudaryti vyriausybę. Deja, buvo užkliūta už vieno klausimo: kairieji reikalauja, kad karalius, perdavęs įgaliojimus sūnui, pasitrauktų iš Belgijos ir negyventų karal. rūmuose. Su šiuo punktu nesutinka dešinieji, sakydami, kad tiek Belgijos tiek tarptautinė teisė leidžia kiekvienam laisvai gyventi, kur nori. Netaikyti šios taisyklės karaliui, būtų lygu jį ištremti. Derybos tebeina, ir manoma, kad anksčiau ar vėliau bus prieita prie susitarimo. Visų rūpestis - išvengti neramumų krašte, ypač šiuo metu, kai tarptautinė būklė reikalauja visų

grupių bendradarbiavimo. Komunistų agitacija ima stipriau reikštis ir Belgijoj. Antai Antwerpene įvyko riaušių, nes komunistai kėlė streiką amerikiečių ginklų atplukdymo proga.

P r a n c ū z i j o j r i a u š ė s n e s i b a i g i a. Krašte, kur komunistai turi stiprias pajėgas, nėr ramybės. Maskvos kurstomi, jie visokiais būdais priešinasi ginklų gabenimui iš JAV. Breste įvyko didelės riaušės, kurių metu daug sužeista ir vienas užmuštas. Iš policijos pusės taip pat buvo sužeistų. Kitose vietose komunistai organizuoja iškrautų ginklų sabotažą: užpuola juos gelžkelio stotyse, išmėto, apgadina ir t. t. Nežiūrint jų maskoliško įniršimo, ginklai tebeplaukia ir pasiekia paskyrimo vietas. Prancūzijos vyriausybė yra vis dėlto susirūpinusi kylančia netvarka ir stiprina valstybinį aparatą, apvalydama jį nuo komunistinio gaivalo. Tiktai keista, kad vyriausybė, pravedusi su dideliu vargu įstatymą sudrausti sabotažui, plačiau jo nepanaudoja.

" D e u t s c h l a n d ü b e r a l l e s . " - Vokietijos kancleris Adenaueris, besilankydamas su savo ministeriais Berlyne, kalbėjo Titanya teatre, kur dalyvavo sąjungininkų atstovai ir daug visuomenės atstovų. Baigdamas kalbą, kancleris pakvietė sugiedoti vokiečių himną. Visi sustojo, ir užgiedojo. Sąjungininkų atstovai pradžioje atsistojo, bet tuoj vėl atsisėdo. Šis įvykis sukėlė daug nepasitenkinimo sąjungininkuose, kurie prikiša kancleriui statomus reikalavimus suvienyti Vokietiją, pravesti visame krašte laisvus rinkimus ir t. t. Tai yra ženklas, kad vokiečiai ima atsigauti ir reikalauti daugiau laisvių. Jie yra pakviesti Europos Tarybon, tačiau branginasi, ir nori atsisėsti kaip lygūs su lygiais.

Č i a n k a i š e k a s d a r g y v a s . - Persikėlęs į Formosos salą, Čiankaišekas tebeveda pasipriešinimą komunistams. Nors jis ir daug atkaklumo rodo, tačiau viena pozicija po kitos slysta iš rankų. Paskutinis pralaimėjimas - Hainan sala, kurioje išsikėlė raudonieji ir baigia išstumti nacijonalistus, kurių penkios armijos (125.000) traukiasi iš salos.

D e g a a t o m i n i ų s v i e d i n i ų į m o n ė . Amerikoj vyksta valymas nuo komunistinio gaivalo. Kongreso komisija buvo patraukusi atsakomybėn net tokį diplomatą Jesup'ą ir kt. Pastaruoju metu įvyko gaisras Berkeley įmonėse, Kalifornijoj, kur yra garsusis milžinas ciklotronas, kurio pagaminimas kainavo 9 milijonai dolerių. Įmonių dalis sudegė, bet ciklotronas liko nepaliestas. Manoma, kad gaisras kilo iš studijų skyriaus. Galėjo būti padegimas. Sunaikinta daug aparatų. Vedamas tardymas.

="=

S K E L B I M A S

Kas nori įsigyti gerų drabužių, kreipkitės į lietuvišką J. M a t a i č i o s i u v y k l ą B r i u s e l y : 191, rue du Trone, Ixelles. Didelis medžiagų pasirinkimas: angliškų, vietinių ir gatavų drabužių. Darbas garantuotas. Galite pasitikėti mano 27 metų praktika.

Lisez...

LA LIBRE BELGIQUE

le Grand Journal Catholique indépendant

12, rue Montagne aux Herbes Potagères

Tél. : 17.21.80 Bruxelles I

GIMTOJI SALIS, dvisavaitinis lietuviu laikrastis Belgijoj.

Prenumeratos kaina — 36 fr. trims mén. Atskiras nr. — 6 fr.

Leidzia « SEJOS » Draugija.

Imprimeur gérant V. BANEVICIUS
66, Paire du Horloz, Tilleur-lez-Liége.